

11.5.2026

**Utlåtande av rådet för personer med funktionsnedsättning till
välfärdsområdesstyrelsen om den fullmäktigemotion om utarbetande av
en tillämpningsanvisning och flerkanalig information om den nya lagen
om funktionshinderservice som väcktes vid välfärdsområdesfullmäktiges
sammanträde 9.12.2025 § 108**

Rådet för personer med funktionsnedsättning anser, på de grunder som anges
nedan, att det är nödvändigt att Västra Nylands välfärdsområde:

1. utan dröjsmål utarbetar en officiell tillämpningsanvisning för lagen om funktionshinderservice
2. säkerställer att rådet för personer med funktionsnedsättning hörs vid beredningen av anvisningen
3. tryggar en genuint individuell behovsprövning i beslutsfattandet
4. säkerställer att tjänsterna möjliggör delaktighet och ett självständigt liv
5. informerar om klienternas rättigheter på ett tydligt och lättbegripligt sätt, så att informationen är tillgänglig för alla.

Utan dessa åtgärder finns det en betydande risk för att de centrala målen i lagen om funktionshinderservice – delaktighet och ett självständigt liv – inte förverkligas i praktiken och för att rättigheterna för personer med funktionsnedsättning inskränks till följd av administrativa rutiner.

Välfärdsområdet är skyldigt att säkerställa att lagen tillämpas i enlighet med sitt syfte och utifrån perspektivet hos en person med funktionsnedsättning, inte på systemets villkor.

Motivering

Den nya lagen om funktionshinderservice trädde i kraft den 1 januari 2025. Syftet med lagen är att främja likabehandling, delaktighet och möjligheter för personer med funktionsnedsättning att delta i samhället samt att stödja ett självständigt liv. Lagen syftar dessutom till att trygga tillräckliga tjänster av god kvalitet som motsvarar individuella behov i olika livssituationer.

Lagens utgångspunkt är tydlig: personer med funktionsnedsättning ska tryggas möjlighet att leva ett jämlikt liv tillsammans med andra. I praktiken innebär detta möjlighet att tillgodose vardagens grundläggande behov samt att studera, arbeta, ha hobbyer, upprätthålla sociala relationer och delta i samhällelig verksamhet.

För att dessa mål ska uppnås måste lagen tillämpas konsekvent, individuellt och i enlighet med sitt syfte. Därför är det nödvändigt att Västra Nylands

välfärdsområde utarbetar en officiell tillämpningsanvisning, i vars beredning rådet för personer med funktionsnedsättning har hörts.

---

1. Behovet av en officiell tillämpningsanvisning

Enbart en hänvisning till nationella anvisningar, såsom THL:s handbok om funktionshinderservice, räcker inte för att trygga ett enhetligt och lagenligt beslutsfattande inom välfärdsområdet.

THL:s handbok är material som på allmän nivå redogör för lagstiftningen, men den är inte avsedd att fungera som ett operativt verktyg för beslutsfattandet inom ett enskilt välfärdsområde. Den tar inte i tillräcklig grad ställning till praktiska situationer och styr inte heller olika arbetstagare mot enhetliga lösningsmodeller.

Utan en officiell tillämpningsanvisning uppstår en betydande risk för att

- beslutsfattandet varierar mellan olika arbetstagare
- klienternas likabehandling inte förverkligas
- grunderna för beviljande av tjänster förblir oklara
- rättssäkerheten försvagas.

En tillämpningsanvisning säkerställer en enhetlig tillämpning av lagen, likvärdig behandling av klienterna och även personalens rättssäkerhet.

---

2. Risker med beslutsfattande som grundar sig på interna anvisningar

Särskilt problematisk är en situation där beslutsfattandet grundar sig på inofficiella eller interna anvisningar som tillämpas schablonmässigt för alla klienter.

Ett sådant förfarande står i strid med en av de centrala principerna i lagen om funktionshinderservice: individuell behovsprövning.

Riskerna är betydande:

- den individuella bedömningen ersätts med standardiserade lösningar
- tjänsterna bestäms utifrån organisationens rutiner, inte utifrån klientens behov
- hemvård erbjuds i första hand i stället för personlig assistans
- tjänsternas omfattning begränsas på administrativa grunder.

Då bedöms det i beslutsfattandet inte längre vilken tjänst som gör det möjligt för klienten att leva ett jämlikt liv i enlighet med lagen, utan vilken tjänst som är enklast eller billigast för systemet att ordna.

Av klientresponsen framgår att det i Västra Nyland finns interna anvisningar för arbetstagarna. Anvisningarna styr beslutsfattandet i betydande grad och refereras i klientsituationer som en central begränsande faktor. En hemlig intern anvisning kan inte skärpa tolkningen av lagen.

---

3. Delaktighet och ett självständigt liv – lagens centrala mål

De centrala målen i lagen om funktionshinderservice, delaktighet och ett självständigt liv, innebär att en person med funktionsnedsättning har en faktisk möjlighet att

- bestämma över sin egen vardag
- röra sig utanför hemmet
- delta i samhället
- upprätthålla mänskliga relationer
- leva ett liv som motsvarar den egna livsfasen.

Ett självständigt liv innebär inte att personen lämnas utan stöd i hjälplöshet, utan att den hjälp som behövs stöder personens egen vilja och egna val.

Delaktighet förverkligas inte om personen är bunden till hemmet eller till tjänster som inte möjliggör ett aktivt liv.

---

4. Centrala skillnader mellan hemvård och personlig assistans

I det praktiska beslutsfattandet kan man se en tendens att ersätta tjänster enligt lagen om funktionshinderservice med hemvård enligt socialvårdslagen.

Hemvård och personlig assistans är till sin karaktär väsentligt olika tjänster.

Hemvård:

- grundar sig på principerna om vård och omsorg
- ordnas endast i klientens eget hem
- genomförs enligt en tidsplan som organisationen har fastställt
- består av korta besök som fokuserar på förhand definierade uppgifter.

Personlig assistans

- grundar sig på individens behov och egna val
- är flexibel och kan anpassas tidsmässigt

- gör det möjligt att röra sig utanför hemmet
- stöder ett aktivt liv och delaktighet.

Hemvård kan inte ersätta personlig assistans i situationer där personen behöver stöd för att leva och delta i livet utanför hemmet.

Om personlig assistans ersätts med hemvård kan följden bli att

- möjligheterna att delta begränsas eller förhindras
- självständigheten och förmågan att klara sig på egen hand försämras
- beroendet av närstående ökar
- risken för marginalisering ökar.

I värsta fall leder detta till passivisering och till att personen blir sängliggande och måste använda blöjor, trots att personen med stöd av en assistent själv skulle kunna gå på toaletten och delta i livet utanför hemmet.

Målen i lagen om funktionshinderservice uppnås inte.

---

5. Konsekvenser av bristfällig informering

Bristfällig informering är också ett centralt hinder för att tjänsterna ska förverkligas.

Om klienterna inte vet

- vilka tjänster de kan söka
- på vilka grunder tjänster beviljas
- hur de kan söka ändring i beslut

kan de inte heller utöva de rättigheter som tillkommer dem.

Detta leder till en situation där

- tjänster beviljas dem som har information och förmåga att ansöka om dem
- en del klienter helt blir utan tjänster som de har rätt till
- felaktiga beslut inte rättas.

Bristfällig informering försvagar likabehandlingen och klienternas rättssäkerhet avsevärt samt ökar misstron mot myndigheterna.

För närvarande ges informationen enbart elektroniskt, och information i pappersform saknas. Informeringen har också skurits ned. Till exempel är nyhetsbrevet om funktionshinderservice tills vidare pausat. Utifrån informationen

i nyhetsbrevet har organisationerna tidigare kunnat informera sina egna medlemmar.

Av klienternas kontakter framgår att det för många kommer som en överraskning bland annat hur färdtjänstens reseområde har definierats.

---

6. Slutsatser

Tillämpningsanvisningar behövs skyndsamt, eftersom beslutsfattandet för närvarande bygger på hemliga interna anvisningar. Informationen måste också förbättras avsevärt i samarbete med rådet för personer med funktionsnedsättning och organisationerna.

På rådet för personer med funktionsnedsättnings vägnar,

Pirkko Kuusela

Ordförande

Marsa Valtonen

Första vice ordförande

Distribution

Välfärdsområdesstyrelsen

Välfärdsområdesfullmäktige